FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

Tomáše Novotného
s názvem
Partizipialkonstruktionen in kontrastiver Sicht am Beispiel der Übersetzungen von Günter Grass

ÚGS FF UK, Praha 2022, 79 stran

Předkládaná bakalářská práce studenta Tomáše Novotného je druhou verzí této práce. Jejím tématem jsou konstrukce německého participia I (dále jen PI)a jejich české překladové ekvivalenty. Jedná se tedy o práci kontrastivní.

V **úvodu** autor ozřejmuje téma práce, cíl a základní stanovené hypotézy. K hypotézám patří tyto: 1) Německým PI-konstrukcím odpovídají v češtině přechodníky přítomné. Pokud tomu tak není, usiluje autor o vysvětlení; 2) Užití PI-konstrukcí v němčině a přechodníků v češtině ustupuje.

V **teoretické části** se věnuje zejm. definici participií a možnostem jejich syntaktického postavení a jejich sémantické interpretace, přičemž svou argumentací směřuje k odůvodnění výběru zkoumaných participií v určitých pozicích.

Komentář k teoretické části: Oceňuji, že teoretická část je doplněna příkladovými větami ze zkoumaných textů a že nejsou až na výjimky přebírány příklady ze sekundární literatury. Je to ovšem to jediné, o co autor práce text teoretické části obohatil. Jinak se jedná o kompilaci dosavadních zjištění a tvrzení z vybrané sekundární literatury, která ale nejsou podrobena vzájemné konfrontaci ani nijak kriticky nahlížena a autorem komentována. Nicméně vzhledem k tomu, že se jedná o závěrečnou práci bakalářskou, lze zpracování teoretické části ještě považovat za dostatečné.

Vsuvka věnovaná historické analýze úbytku přechodníků v češtině je do textu vložena poněkud nesourodě, není opatřena zdůvodněním její potřebnosti a na první pohled nenavazuje na předchozí ani následný text. Souvislost mezi ubýváním přechodníků v češtině a týmž fenoménem u participií I v němčině zde není naznačena a ani podpořena žádným dosavadním výzkumem.

Ústav germánských studií
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 241
Fax: (+420) 221 619 241

alena.orten@ff.cuni.cz
http://german.ff.cuni.cz
martin.humpal@ff.cuni.cz

Závěrečná teoretická kapitola shrnující shody mezi PI a přechodníky přítomnými je sepsána (zřejmě pro přehlednost) v bodech, které nejsou doplněny širším komentářem ani příklady, takže čtenář místy spíše domýšlí, co autor danou vlastností myslel.

Následuje **část metodologická**, v níž autor popisuje zkoumaný materiál, jeho výběr, podmínky vyhledávání v korpusu InterCorp a následné kroky učiněné při zpracovávání materiálu.

V **části analytické** autor nejprve shrnuje výsledky rešerší u vybraných tří zkoumaných knih (kap. 4.1). Výsledky uvádí v souhrnných kvantifikačních tabulkách, přičemž výsledky následně interpretuje. Zde bych doporučovala uvádět širší kontext u exemplifikací vč. německé verze, protože formulace typu „Die Wurzelbedeutung wird in ihrem Fall entweder mittels der Substantive (9x, z.B. se *smíchem*) oder Adjektive (1x, z.B. *na loupežné výpravy*) getragen." jsou pro čtenáře nicneříkající. V kap. 4.2 se soustředí na problematiku četnosti užívání PI konstrukcí (v němčině) a přechodníků (v češtině), přičemž dochází k očekávanému výsledku, že se oba fenomény v jazyce používají čím dál řidčeji. Jeho pozorování tohoto jevu je však založené na velmi nízkých počtech dokladů, takže spíše nastiňuje možnou tendenci, než že by ji přímo dokazovalo. Nutno ale podotknout, že autor si je tohoto vědom a sám na tento fakt upozorňuje.

Kvalitativní analýza je popsána v kap. 4.3 a čítá přehledné dokladování všech typů nalezených participiálních konstrukcí a typů jejich překladů. Tato kapitola je strukturně koherentní a obsahuje vždy vybrané ukázky ze zkoumaných textů a jejich překlad, jakož i autorův komentář k danému překladu.

Práci uzavírá kapitola **shrnutí**, v níž se autor vrací ke zjištěným výsledkům a porovnává je se stanovenými hypotézami. Nabízí zde také výhled do budoucna a zmiňuje aspekty, které by bylo možné dále rozpracovat. Práce je dále doplněna o **seznam sekundární literatury a internetových zdrojů** a obohacena **přílohou**, která obsahuje kompletní jazykový materiál získaný rešeršemi textů a sloužící jako podklad pro analýzy.

Po **formální stránce** je text dobře strukturován, rozdělení do kapitola a podkapitol je logické a přehledné. Plynulost textu je však velmi narušena rozdrobeností odstavců, pro niž často nelze najít opodstatnění (např. str. 19). Navíc není zcela zřejmé, podle jakého klíče jsou odstavce odráženy. Např. na str. 25-26 se nacházejí odstavce oddělené celým jedním řádkem, ale zároveň i odstavce oddělené jen částí řádku, resp. odražené na nový řádek bez vsunutí volného řádku. Pokud je v tomto oddělování odstavců nějaký systém, není pro čtenáře na první pohled patrný.

Autor se v textu také dopouští několika přehmatů týkajících se **odkazování a práce s literaturou**. Nevhodné se zdá být odkazování na internetový zdroj *Internetová*

jazyková příručka, kterou autor uvádí pod odkazem ÚJČ AV ČR 2022, ale neuvádí u ní, ze kterého hesla či výkladové kapitoly čerpá, ani kdy tyto webové stránky navštívil.

V textu se dopouští i dalších bibliografických přestupků, např. na str. 23 v odstavci věnujícím se participiu *überragend* uvádí příklady německé a české konstrukce, ovšem bez uvedení konkrétního zdroje a širšího kontextu, který by čtenář uvítal, neboť kontext uvedený v práci se zdá být pro pochopení až příliš úsporný. Obdobně i u dalších uvedených příkladů v kapitole *Metodologie* (např. str. 25 ad.).

Jazykově je práce celkem zdařilá. Občasné gramatické chyby (vyznačeny do elektronické .pdf verze práce a zaslané autorovi na vědomí) nebrání porozumění a jedná se spíše o drobnosti.

Obsahově je práce dobře vystavěná, jen by místy zasluhovala hlubší vhled a preciznější analýzu. Faktory, které autor sám zmiňuje jako potenciální pro budoucí zpracování tématu (např. návaznost na styl překladu daného překladatele), jsou jistě relevantní a je škoda, že nebyly blíže tematizovány již v této verzi práce.
Po přečtení práce se vyjevila řada otázek a témat, které by bylo vhodné ozřejmit v rámci obhajoby:

1) Jsou participia I skutečně infinitními slovesnými formami? Vyjmenujte argumenty proč ano, příp. proč ne. Otázku pokládám na základě tvrzení z Vaší BP str. 11 „Das Partizip wird hier als eine Infinite Verbform angeführt“.
   S tím souvisí i totéž určení u českých přechodníků. Vysvětlete, proč české přechodníky považujete za „infinite Verbformen“ (srov. kap. 2.2 str 18, následně i kap. 2.3 str. 21, také kap. 4.3.1 str. 37). V čem jsou přechodníky infinitní (a v čem nikoli)?
2) Exemplifikujte prosím tvrzení ze str. 21 (kap. 2.3) „Das Subjekt kann innerhalb der Konstruktion nicht verbal geäußert werden → nicht Sätze, sondern Konstruktionen“; podobně také „Gemeinsame Eigenschaften mit Verben, Adjektiven, Adverbien“ (tamtéž). Obojí tvrzení prosím vysvětlete a uveďte příklady.
3) Jak jste dospěl k základní premise, kterou uvádíte na str. 22 „Vor der Analyse wird **davon ausgegangen**, dass im Deutschen das Partizip I, welches in den freien Partizipialverbindungen als Nebenprädikat vorkommt, dem Transgressiv der Gleichzeitigkeit im Tschechischen entspricht.“
4) Vysvětlete prosím, které z participií v následující větě bylo z analýzy vynecháno „Es werden auch solche Fälle ausgelassen, wo das Partizip I vor einem Adjektiv steht (z.B. die *täuschend echt wirkenden Glasaugen*) (str. 23). Bylo vynecháno *täuschend* nebo *wirkenden*? Nebo obě? Odůvodněte zejm. vzhledem k následujícímu tvrzení „weil solche Belege nicht mehr die verbale Bedeutung tragen“.
5) Z některých výroků v textu se zdá, že autor nemá dobře ujasněn systém přechodníků v češtině. Vysvětlete tedy, jak je to s přechodníky v češtině a jak se tvoří a následně

opravte svou formulaci ze str. 26 „Beim Transgressiv wird nur der Transgressiv der Gleichzeitigkeit gemeint (z.B. vzlykaje – ***vzlykajíc*** – *vzlykajíce*).“

6) V kvantitativní analýze dokladujete velký úbytek participiálních konstrukcí i přechodníků, a to jak v absolutních číslech, tak v procentuálním vyjádření. Byla zohledněna také délka knih? *Im Krebsgang* je přeci jen novela a její délka je zhruba poloviční oproti druhým dvěma zkoumaným knihám.

Souhrnně: Překládaná bakalářská práce je již druhou verzí. Pokud mohu obě verze srovnat, došlo při zpracování druhé verzi k výraznému posunu k lepšímu. Práce má jasný cíl, struktura je přehledná, jednotlivé kapitoly koherentně zpracované a působí tak jako ucelená odborná práce. Pokud jako cíl bakalářské práce obecně budeme považovat zpracování souvislého odborného textu na dané téma s dostatečnou oporou v sekundární literatuře, se schopností analyzovat zdrojové texty, popsat je a vyvodit z výsledků závěry, pak je předkládaná práce Tomáše Novotného adekvátní. Při bližším prozkoumání má vícero slabin (srov. text výše a otázky k obhajobě), např. „slabě“ formulované hypotézy, neboť výsledek analýz je zde předpokládatelný a nepřináší tedy žádná nová zjištění, nebo kvantitativní analýza založená na velmi malém množství získaných dokladů, takže výpovědní hodnota těchto čísel je minimální. Autor však dokázal text práce vhodně zpracovat a podat, je schopen analýzy autentického textu a jejího komentáře, což považuji pro bakalářský stupeň studia za podstatné.
Práci tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „dobře“ s možností zlepšení hodnocení, pokud v rámci obhajoby autor dokáže, že je schopen vyjádřit se ke všem položeným otázkám a obhájit svá tvrzení.

Mgr. Věra Hejhalová, Ph.D.
Praha, 28. 8. 2022